

**TALOUSARVION 2024 JA
TALOUSSUUNNITELMAN 2024-2027
LAADINTAOHJE**

Kaupunginhallitus 5.6.2023

TALOUSARVIO VUODELLE 2024 JA TALOUSSUUNNITELMA VUOSILLE 2024 - 2027

1. TALOUSARVIO JA -SUUNNITELMA

Valtuusto vastaa kunnan toiminnasta ja taloudesta. Valtuuston tulee päättää kuntastrategiasta, talousarviosta ja taloussuunnitelmasta, omistajaohjauksen periaatteista ja konserniohjeesta sekä varallisuuden hoidon ja sijoitustoiminnan perusteista. Valtuuston tulee päättää myös liikelaitokselle asetettavista toiminnan ja talouden tavoitteista (Kuntalaki 4 luku, 14 §).

Kuntalain mukaan valtuuston on vuoden loppuun mennessä hyväksyttävä kunnalle seuraavaksi kalenterivuodeksi talousarvio ottaen huomioon kuntakonsernin talouden vastuut ja velvoitteet. Sen hyväksymisen yhteydessä valtuuston on hyväksyttävä myös taloussuunnitelma kolmeksi tai useammaksi vuodeksi (Kuntalaki 13 luku, 110 §). Taloussuunnitelman ja talousarvion valmistelusta vastaa kaupunginhallitus sekä kukin toimielin omalla tehtäväalueellaan. Kaupungin toiminnassa ja talouden hoidossa on noudatettava talousarviota. Kaupungin hallintosäännön mukaan kaupunginhallitus hyväksyy suunnitteluohjeet ja talousarvion laadintaohjeet.

Talousarvio ja -suunnitelma laaditaan suunnittelukaudelle 2024-2027. Suunnittelukauden ensimmäinen vuosi on talousarviovuosi ja kolme seuraavaa vuotta ovat suunnitteluvuotia.

Kuntalaki edellyttää kunnan toiminnalta tavoitteellisuutta ja suunnitelmallisuutta. Valtuuston ja kunnan muiden toimielinten on talousarviossa ja -suunnitelmassa sekä niihin perustuvissa käyttösuunnitelmissa ja erillisbudjeteissa hyväksyttävä toimintaa ja taloutta koskevat tavoitteet.

Talousarviossa ja -suunnitelmassa hyväksytään kunnan ja kuntakonsernin toiminnan ja talouden tavoitteet.

Kuntalain (13 luku, 110 §) mukaan talousarvio ja -suunnitelma on laadittava siten, että ne toteuttavat kuntastrategiaa ja edellytykset kunnan tehtävien hoitamiseen turvataan. Kuntalaissa korostetaan **sitovien tavoitteiden** asettamista ja niiden seurannan merkitystä talouden ohjauksessa ja niiden kytkemistä määrärahoihin ja tuloarvioihin. Talousarvioon on otettava tehtävien ja toiminnan tavoitteiden edellyttämät määrärahat ja tuloarviot. Koko suunnitelmakaudelle valtuuston tulee osoittaa tavoitteiden saavuttamiseen tarvittavat voimavarat.

Taloussuunnitelma ja -arvio sisältävät sekä toiminnan että talouden tavoitteet. Verorahoituksella ja toimintatuloilla on katettava käyttömenot ja investoinnit. Talouden tasapaino edellyttää, että vuosikate ja nettoinvestoinnit vastaavat määrällisesti toisiaan. Kunnan on lisättävä lainanottoa, realisoitava omaisuutta tai vähennettävä toimintapääomaa, jos vuosikate ei riitä investointien rahoitukseen.

Taloussuunnitelman on oltava tasapainossa tai ylijäämäinen. Kunnan taseeseen kertynyt alijäämä tulee kattaa enintään neljän vuoden kuluessa tilinpäätöksen vahvistamista seuraavan vuoden alusta lukien. Kunnan tulee taloussuunnitelmassa päättää yksilöidyistä toimenpiteistä, joilla alijäämä mainittuna ajanjaksona katetaan.

2. KAUPUNKISTRATEGIA 2022-2025

Strategiaperusta

Kemin kaupunkistrategia 2022-2025 on hyväksytty kaupunginvaltuustossa 15.11.2021. Koko kaupunkikonsernin tulee toteuttaa kaupunkistrategian linjauksia toiminnassaan. Kaupunkistrategia, sen päämäärät ja valinnat, ohjaavat jokapäiväistä toimintaamme. Strategian vuosittaiset toimenpiteet asetetaan talousarviossa.

Kaupungin visio on ”**Elinvoimainen ja viihtyisä kotikaupunki Kemi**”.

Arvot ovat organisaation toimintaa ohjaavia periaatteita, joille on ominaista voimakkuus, pysyvyys ja riippumattomuus ajasta ja paikasta.

Ihmisläheisyys	Luovuus	Vastuullisuus
Ihmisläheisyyttä on avoimuus, välittäminen, kuunteleminen ja asukkaidemme tarpeiden ymmärtäminen.	Luovuus on rohkeutta uudistua, rikkoa rajoja ja tuottaa uutta.	Vastuullisuus on välittämistä.
Olemme olemassa asukkaitamme varten.	Ideoimme yhdessä, etsimme ratkaisuja kokeillen ja olemme avoimina uusille tuulille.	Vastuullamme on yhteiskunnallinen, taloudellinen, sosiaalinen ja kulttuurinen sekä ympäristön kestävyys.
Edistämme suvaitsevaisuutta ja yhdenvertaisuutta.	Muutos tulee todeksi vain tekemällä.	Pidämme lupauksemme ja olemme luotettava kumppani.

Kaupunkistrategian päämäärät ja tavoitteet:

Strateginen päämäärä	Tavoite
Vetovoimainen kaupunki	<p>Vihreä ja kestävä Kemi lisää vetovoimaamme sekä torjuu ilmastonmuutosta.</p> <p>Kaupunkiympäristömme on kaunis, turvallinen ja vetovoimainen paikka kohtaamisille. Asuinalueemme ovat houkuttelevia ja asumismuodot monipuolisia.</p> <p>Kaupunkimme yritys ympäristö on kilpailukykyinen, vetovoimainen ja elinkeinorakenteeltaan monipuolinen.</p> <p>Uudistuvat kaupalliset palvelut, ympärivuotinen ja merellinen matkailu sekä bio- ja kiertotalous luovat vetovoimaa ja uusia työpaikkoja.</p> <p>Olemme uudistuva kunta, jonka kuntatalous on kestävällä pohjalla.</p>
Hyvinvoivat asukkaat	<p>Tuemme ja edistämme kuntalaisten terveyttä, toimintakykyä, hyvinvointia ja sivistystä kumppaneidemme kanssa.</p> <p>Vahvistamme yhteisöllisyyttä ja yhteenkuuluvuutta kuulemalla ja osallistamalla kuntalaisia.</p> <p>Kehitämme koulutustarjontaa ja -polkuja, mahdollistamme osaamisen kasvun.</p> <p>Rakennamme vahvoja kumppanuuksia järjestötoimijoiden kanssa.</p> <p>Monipuoliset vapaa-ajanpalvelut luovat hyvinvointia ja vetovoimaa.</p>

Sujuva arki	<p>Sujuva ja turvallinen arki synnyttää vetovoimaa ja monipuolistaa sekä vahvistaa väestörakennetta.</p> <p>Olemme avoin ja luotettava arjen kumppani.</p> <p>Palvelumme ovat vaikuttavia, saavutettavia ja asiakaslähtöisiä.</p> <p>Liikkuminen on esteetöntä ja palvelut helposti saatavilla.</p> <p>Viestimme toiminnastamme selkeästi, ymmärrettävästi ja ennakoivasti.</p>
--------------------	---

Toimenpideohjelma vuodelle 2023

Talousarvioon sisällytetään toimialojen **keskeiset** kaupunkistrategiaa toteuttavat toimenpiteet. Toimenpiteitä laadittaessa tulee ottaa huomioon myös kestävän kehityksen ja hyvinvointisuunnitelman tavoitteet.

Kaupunkistrategia toteutuu myös kehittämishankkeissamme ja ennen kaikkea se näkyy jokapäiväisessä toiminnassamme: palvelualltiudessa ja asenteessa.

3. TOIMINTAMENOT JA -TULOT

Toimialoittaiset toimintamenojen ja -tulojen raamit on esitetty liitteessä.

Kaupungin vuoden 2024 talousarvioraamissa toimintatuloja arvioidaan kertyvän noin 24,8 milj. euroa ja toimintamenoja 68,8 milj. euroa. Vuosikatetta kertyy noin 8,8 milj. euroa, jolloin tilikauden tulos on +3,8 milj. euroa.

Kaupungin talouden tasapainottamiseksi kaupunginvaltuusto on kokouksissaan 4.4. ja 2.5.2022 hyväksynyt talouden sopeuttamisohjelman. Sopeuttamisohjelman edellyttämät toimenpiteet on sisällytetty talousarvioraamiin vuodelle 2024 ja taloussuunnitelmaan vuosille 2025-2027.

Valtion talousarvioehdotuksen mahdollistavat maksujen korotukset on otettava täysimääräisinä käytäntöön. Muille maksuille on tehtävä vähintään kustannustason nousun suuruinen tarkistus vuosittain.

Toimintatapojen muutoksilla ja niillä saavutetuilla toimintamenojen säästöillä voidaan perustella uusia investointi- ja muita tarpeita.

Talousarviossa osoitettua määrärahaa ei saa ylittää. Talousarviota on muutettava, jos toimintameno osoittautuu riittämättömäksi tai toimintatulo ei toteudu. Muutoksen yhteydessä on osoitettava, miten rahoitustarve katetaan. Esityksen tekee ao. toimialajohtaja ja lautakunta esittää sen edelleen kaupunginhallitukselle ja valtuustolle.

4. INVESTOINNIT

Investointiosassa valtuusto hyväksyy menot ja tulot hankkeille tai hankeryhmille (esimerkiksi rakennusten peruskorjaus). Investointiosan laadintaa varten palvelualueiden tulee arvioida hankkeen toteutumiseen talousarviovuonna tarvittava määräraha. Hankkeen kohdistuessa kahdelle tai useammalle vuodelle tulee lisäksi esittää edellisinä

vuosina hankkeeseen käytetty määräraha ja suunnitelmavuosille arvioitu käyttötarve. Vastaavasti tulee esittää hankkeiden tuloarviot. Investointisuunnitelmissa tulee varautua tällä hetkellä kesken olevien hankkeiden mahdolliseen jatkumiseen.

Talonrakennusinvestointien osalta tilapalvelu tekee ehdotukset yhteistyössä ao. toimialan kanssa. Hanke otetaan investointiohjelmaan erikseen, jos kustannusarvio ylittää 0,35 milj. euroa tai korjaus koskee toiminnallisia muutoksia. Muut talonrakennushankkeet kootaan yhdeksi hankeryhmäksi ja esitetään talousarvion investointiosassa tilapalvelun rakennusten peruskorjausmäärärahana. Peruskorjausmääräraha on tarkoitettu olemassa olevien rakenteiden, rakennusosien ja järjestelmien uusimiseen tai suhteellisen suuriin korjaushankkeisiin. Sen sijaan esimerkiksi pihakalusteiden ja aitojen maalaukseen liittyvät toimenpiteet rahoitetaan muiden kunnossapitotöiden tavoin käyttötalouden määrärahoista.

Irtaimen omaisuuden osalta investointiesityksiin sisällytetään hankinnat, joiden hankintameno on yli 10 000 euroa ja käyttöaika palvelutuotannossa vähintään kolme vuotta. Jos pitkävaikutteinen hyödyke koostuu useasta eri komponentista, joiden yhteenlaskettu hankintameno ylittää 10 000 euroa sisällytetään se investointien määrärahaan (esim. ensikertainen kalustaminen). Sen sijaan ne irtaimen omaisuuden hankinnat, joiden käyttöikä on alle kolme vuotta, sisällytetään hankintamennon suuruudesta riippumatta käyttötalouden määrärahoihin.

5. SISÄISET ERÄT JA TASAUSMAKSU

Sisäiset menot ja tulot kirjataan ja täsmätetään talouspalveluissa. Toimialoilla kirjataan vain ulkoiset menot ja tulot.

Sisäiset erät ovat:

- vuokrat
- siivouskulut
- tietohallinnon kustannukset
- sisäiset painatus- ja postituskulut

Tasausmaksun (ent. eläkemenoperusteinen maksu) kokonaismäärästä päättää Keva ja se jaetaan toimialoille palkkojen suhteessa. Tasausmaksun määrä tiedetään vasta syksyllä, jolloin se kirjataan kustannuspaikoille keskitetysti talouspalveluissa.

6. HENKILÖSTÖ JA PALKAT

Talouden realiteetit tulevat ohjaamaan henkilöstösuunnittelua suunnittelukaudella. Henkilöstön työkuorman tasaisen jakaantumisen ja uusien tehtävänkuvien luomisen kautta pyritään käyttämään eläkepoistuma mahdollisimman tehokkaasti niin että käytettävissä olevilla resursseilla tuotetaan kaupunkilaisten tarvitsemat välttämättömät palvelut. Henkilöstösuunnittelussa täytyy olla joustava ja reaktiivinen, jotta kyetään toimimaan yli hallinnollisten rajojen palveluiden järjestämisessä. Palveluiden tuottamista tulee priorisoida resurssien puitteissa ja vaikuttavuuden pohjalta.

Henkilöstön osaaminen ja uusien toimintamallien käyttöönotto ja omaksuminen ovat tulevien vuosien haasteita. Joustavat työnteon tavat sekä moniammatillinen hallinnon rajoja ylittävä yhteistyö ovat tulevaisuuden kunnan menestystekijöitä.

Palkat

Vuodelle 2024 palkkoihin tehdään 4,0 %:n korotus.

Muut henkilöstömenot

Sosiaaliturvamaksut %:na palkoista 2024

	2024
Sairausvakuutus (tili 4100)	1,3
Työttömyysvakuutusmaksu (4102)	1,9
Eläkemaksu (KuEL)*(4110)	16,6
Tapaturmavakuutusmaksu(4101)	0,4
YHTEENSÄ	20,2

* KuEL-maksuun sisältyy palkkaperusteinen maksu ja työkyvyttömyyseläkemaksu (entinen varhemaksu).

7. TYTÄROSAKEYHTIÖT JA LIIKELAITOSKUNTAYHTYMÄ

Uusi kuntalaki korostaa kuntakonsernin johtamista ja ohjausta. Vuodesta 2017 lähtien kunnan talouden kestävyttä arvioidaan konsernitasolla. Kemin kaupunkikonsernin taloussuunnittelun lähtökohtana on, että talouden tunnusluvut tulee voida pitää vähintään nykyisellä tasolla.

Tytäryhtiöiden ja liikelaitoskuntayhtymän on ilmoitettava 2.10.2023 mennessä arviot vuosien 2024-2027

- Liiketoiminnan tuotot ja kulut
- Rahoitustuotot ja kulut
- Tilikauden voitto/tappio
- Tärkeimmät toiminnalliset tavoitteet 2024-2027
- Tärkeimmät investoinnit 2024-2027

Tiedot pyydetään sähköisellä lomakkeella.

8. AIKATAULU

Lautakuntien tulee toimittaa talousarvioesitykset **22.9.2023** mennessä talouspalveluihin. Esitykseen tulee sisältyä talousarvioesitys, lautakunnan toimenpiteet strategian toteuttamiseksi, taloussuunnitelmavuosien toiminnalliset muutokset, mahdolliset investointiesitykset sekä henkilöstösuunnitelma.

Kaupunginvaltuuston ja -hallituksen talusseminaarit pidetään loka-marraskuussa.

Taloussuunnitelma ja talousarvio käsitellään kaupunginhallituksessa 27.11.2023 ja kaupunginvaltuustossa 4.12.2023.

LISÄTIEDOT

Keskusvirasto/Talouspalvelut: Katri Heberg p. 0405121962

KOKO KAUPUNKI

Toimintamenot

1 000 €	TP 2021	TA 2022	TA 2023	RAAMI 2024	Muutos Raami24 - TA23
Keskusvirasto	9 693	9 691	6 601	6 669	1,0 %
Elinvoima	9 027	8 971	8 455	8 215	-2,8 %
Hyvinvointi	40 674	40 218	39 397	40 380	2,5 %
Ympäristö	14 299	14 318	13 713	13 554	-1,2 %
Koko kaupunki yhteensä	181 669	181 452	68 166	68 818	1,0 %

Toimintatulot

1 000 €	TP 2021	TA 2022	TA 2023	RAAMI 2024	Muutos Raami24 - TA23
Keskusvirasto	2 466	2 551	2 259	2 259	0,0 %
Elinvoima	3 258	4 200	4 482	4 482	0,0 %
Hyvinvointi	4 044	4 827	3 493	2 740	-21,6 %
Ympäristö	15 181	14 518	14 540	14 540	0,0 %
Koko kaupunki yhteensä	37 648	37 877	24 774	24 021	-3,0 %

Toimintakate

1 000 €	TP 2021	TA 2022	TA 2023	RAAMI 2024	Muutos Raami24 - TA23
Keskusvirasto	7 227	7 140	4 342	4 410	1,6 %
Elinvoima	5 769	4 771	3 973	3 732	-6,1 %
Hyvinvointi	36 630	35 391	35 904	37 640	4,8 %
Ympäristö	-882	-200	-827	-986	19,2 %
Koko kaupunki yhteensä	144 021	143 574	43 392	44 797	3,2 %

Toimintamenot

Raami 24 sarakkeessa pohjana TA 23, vähennetty valtuuston hyväksymät sopeutustoimet, lisätty 4,0 %:n palkankorotus ja lisätty hyvinvointitoimialalle monitoimihallin arvioitu puolen vuoden vuokra.

LIITE 2**Henkilöstösuunnitelma 2024-2027**

Toimiala	
Tulosalue	
Vastuhenkilö	

	2022	2023	2024	2025	2026	2027
Eläkeiän saavuttavat/Eläköityvät (htv)						
Muu poistuma (htv)						
Rekrytointi (htv)						
HTV-määrä 1.1.-31.12.						

Eläkeiän saavuttavat/Eläköityvät (ammattinimike/vuosi)

Muu Poistuma (tarkempi selvitys, esim. sisäiset siirrot)

Perustelut rekrytoinneille

LIITE 3**TALOUSSUUNNITELMAVUODET 2025-2027****Tiedossa olevat ja arvioidut toiminnalliset muutokset 2024-2026**

Toimiala Tulosalue	Ei toiminnallisia muutoksia	Toiminnalliset muutokset	€-vaikutus	
			Menot	Tulot
2025				
2026				
2027				

LIITE 4

INVESTOINTIESITYS

Toimiala: Tulosalue:	Kokonais- kustannus	Edellisten vuosien käyttö	TA 2024	TS 2025	TS 2026	TS 2027
Hanke/Hankeryhmä:						
Menot						
Tulot						
- josta valtionosuudet						
Nettomenot	0	0	0	0	0	0

Perustelut